

**Concursul Național Multidisciplinar „BOLYAI FARKAS”
al liceelor cu clase de predare în limba maghiară, ediția a XIX-a
etapa națională, Târgu Mureş, 8 – 10 mai 2026**

**XIX. BOLYAI FARKAS Országos Multidiszciplináris Tantárgyverseny
országos forduló, Marosvásárhely, 2026. május 8 – 10.**

FIGYELEM! Minden tétel kötelező. Hivatalból 10 pont jár. Munkaidő 3 óra.

FELADATLAP

1. Egészítse ki a Jagelló-dinasztia hatalomra kerüléséhez kapcsolódó szöveg hiányzó részeit (fogalmak, nevek, évszám)! Az egyik elemet kétszer kell használni! (Elemenként 0,5 pont, összesen 6 pont)

Mivel Hunyadi Mátyásnak nem volt törvényes utóda, az automatikus trónöröklés nem jöhetett szóba, ezért az országnak választással kellett döntenie a király személyéről. Az elmúlt évtizedekben sokat fejlődött a rendi képviselőlet, így 1490-ben elképzelhetetlen lett volna, hogy csupán a királyi tanács válasszon uralkodót, ezt kellett eldönteni. Négyen jelentkeztek a magyar koronáért: a Hunyadi-családból herceg, a -dinasztiából német-római király és burgundi herceg, aki öröklési jogon, az évi szerződés alapján formált igényt a trónra, a-házból ketten is, mégpedig két testvér: cseh király és lengyel herceg. Az özvegy királynénak, ekkorra már tudomásul kellett vennie, hogy a magyarok királynőt nem fogadnak el koronás uralkodónak. Miután a befolyásos főurak és főpapok sorra szembefordultak vele, a bosnyák királyi és a szlavón hercegi címért, valamint a horvát bánágért és a Hunyadi-birtokokért cserében lemondott trónigényéről. Utóbb ugyan meggondolta magát, de erdélyi vajda és alsó-magyarországi főkapitány hadai fegyverrel kényszerítették a megállapodás betartására. Corvin szlavóniai birtokaira húzódott vissza s haláláig (1504) beérte a társai közül birtokai és címei révén fejfel kiemelkedő nagybirtokos főúr és a török ellen vitézül harcoló végvidéki tisztségviselő szerepével. (Engel Pál és Tringli István nyomán)

2. Helyezze időrendi sorrendbe a Jagelló-korszak meghatározó eseményeit a megfelelő betűjel beírásával! Kezdje a legkorábbival! (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont)

a) Nándorfehérvár elfoglalása.

b) Bécsi fejedelmi kongresszus.

c) II. Ulászlót magyar királlyá koronázzák Székesfehérváron.

d) II. Ulászló nagy törvénykönyvének elfogadása.

e) A bajorországi Ingolstadtban megjelenik Magyarország első, Lázár deák által készített térképe.

f) Családi örökösödési, dinasztikus szerződés Miksa és II. Ulászló között a magyar királyi trónt illetően.

1., 2., 3., 4., 5., 6.

3. Ismerje fel a magyarázatokhoz kapcsolódó történelmi fogalmakat! A válaszokat írja a pontozott vonalra! (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont)

a): gazdagabb nemes vagy báró szolgálatában álló, általában egy évre elszegődött nemes, előzménye a familiáris.

b): városias település, amelyet nem fal, hanem a házak mögötti kertek után következő mező vett körül.

c): 1525 novemberében Kecskeméten megalakult királpárti liga, amely tekintélyes aulikusokat és köznemesi politikusokat tömörített, a királyi hatalom helyreállítását tűzve ki célul.

d): a ferences rend szigorú szabályokat követő ága, amelyik elsősorban a szegénység kérdésében megtartotta a rendalapító Assisi Szent Ferenc eredeti előírásait. Csatlakoztak Dózsa György hadához.

e): a király által kiállított okmány, amiben az uralkodó általános és aktuális ígéreteket tesz későbbi uralkodására nézve.

f): királyi adománnyal nyert, több napos éves vásár.

4. Ki rejtőzik a név mögött? A leírások alapján azonosítsa a Jagelló-kor ismert személyiségeit! Írja a megfelelő nevet a pontozott vonalra! A g) pont kivételével keresztnevet is írjon! (Elemenként 1 pont, összesen 8 pont)

a): ferences szerzetes, kalocsai-bácsi érsek, az Alsó részek főkapitánya, Mohács mezején hunyt el a magyar seregek fővezéréként.

b): családja kezdetben a Kerepeci nevet viselte. Pályáját valószínűleg nagybátyja egyengette, aki erdélyi vajda volt. A királyi kúriában dolgozott mint országbírói jegyző, ítélőmester, erdélyi vajdai ítélőmester. 1505-ben ő fogalmazta meg a rákosi végzést. Nádorra is választották, majd leváltották. 1526-ban Szapolyai János egyik legfőbb támogatója, kancellárja lett. Nevéhez fűződik a Jagelló-kori jogalkotás legjelentősebb műve.

c): keresztes vezér, előtte nándorfehérvári lovastiszt volt, aki ismeretlen okból és módon került kapcsolatba a keresztes szervezéssel. Személyes felemelkedése érdekében vállalta ezt a szerepet, s csak az események hatására vállalt azonosságot hadinépe időközben megváltozott célkitűzéseivel. A parasztháború leverése után különös kegyetlenséggel végezték ki.

d): a Szatmár megyei Erdőd mezővárosban, iparos jobbágycsaládban született. A krakkói, bolognai, ferrarai egyetemen tanult, a római és kánonjog doktora lett. Hazatérte után kancelláriai jegyző, majd királyi titkár. Számos egyházi javadalmat szerzett, többek között volt győri és egri püspök, majd haláláig esztergomi érsek és kancellár.

e): szepesi gróf, liptói, sárosi, soproni, tornai és trencsényi ispán, erdélyi vajda és székely ispán, szörényi bán, majd magyar királlyá választották és koronázták. Uralma alatt állt az ország nagyobbik része, amit oszmán vazallusként kormányzott.

f): nápolyi humanista, aki már Magyarországra való érkezése előtt dolgozott a magyar udvar számára. Hunyadi Mátyás bízta meg a magyar történelem krónikájának megírásával, munkáját II. Ulászló alatt is folytatta. Ettől kezdve Magyarországon élt, Ulászlótól magyar nemességet kapott. Munkája befejezetlen maradt. A 18. század elejétől magyar Liviusként emlegették.

g): a magyar nyelv fukar szava az augsburgi, bankot fenntartó család nevéből származik. A bankház a 15. század végén, 16. század elején Európa egyik vezető pénzintézete volt, államkölcsonöket finanszíroztak, nemzetközi szerződések megkötésében vettek részt. A besztercebányai bányák bérlőivel, a Thurzó családdal kötöttek szerződést „közös magyar üzlet” néven 1495-ben, mely vállalkozás 1528-ig működött.

h): 1486-ban német királlyá választották, majd megkoronázták. Nagybátyjától megszerezte Tirolt és a Habsburgok nyugati tartományait. 1491-től viselte a magyar királyi címet. 1508-ban elsőként vette fel a „választott római király” címet.

5. Oldja meg a Jagelló-kori jogalkotással kapcsolatos feladatokat az idézett szöveg és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont)

a) Válogassa ki az alább megadott fogalmakból és nevekből a megfelelőt és egészítse ki a szöveget! Vannak oda nem illőek is! Az egyik fogalmat kétszer kell használni! (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont)

A kori jogalkotás legjelentősebb műve Verbőci István volt, melyet 1514 őszén az országgyűlésen mutatott be. A magyar nemesi jog első összegzésében szereplő több ezer szokásjogi szabály már rég ismert volt, Verbőci érdeme volt azonban ezek rendszerbe foglalása. A, latinul *Tripartitum* nevet a mű hármas tagolásáról kapta. A személyi, dologi és perjogi részből álló munka mestermű volt a maga nemében: szakszerű, logikus, tömör és világos összefoglalása a kor magyarországi jogszokásainak, amelyeket addig senki le nem írt. Szerzője törvénykönyvnek szánta, de mivel szentesítését az udvar megtagadta, formálisan sohasem emelkedett törvényerőre. 1517-ben Verbőci kinyomtatta, de csak halála után vált igazán népszerűvé. A legújabb korig a magyar nemes kedvenc olvasmánya, úgyszólván bibliája maradt, és az abban megfogalmazottakat a alapján az egész társadalom tiszteletben tartotta. (*Tringli István és Engel Pál nyomán*)

Hármaskönyv, II. Ulászló, Bécsben, II. Lajos, nagy törvénykönyv, szokásjog, Budán, kánonjog

b) Műfaji szempontból minek tekinthető Verbőci István műve? Karikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát! (1 pont)

1. törvénykönyv

2. geszta

3. jogkönyv

4. krónika

c) Mi volt az oka, hogy az udvar nem szentesítette Verbőci István szokásjog gyűjteményét? Karikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát! (1 pont)

1. Bár az országgyűlés elfogadja, a király nem.

2. Bár a király elfogadta, az országgyűlés nem.

3. Bár az országgyűlés és a király egyaránt elfogadta, kihirdetés híján sohasem emelkedett törvényerőre.

4. Egy országgyűlési bizottság felülvizsgálta a művet és a király nem hagyta jóvá.

6. Oldja meg a Jagelló-kori politikai élettel kapcsolatos feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont, összesen 10 pont)

a) A forrás és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont)

„Mindenekelőtt, hogy **a királyi felség** Magyarországot a többi országokkal, tudniillik Dalmáciával, Horvátországgal, Szlavóniával és az erdélyi részekkel s az alája vetett tartományokkal, valamint a főpap urakat és bárókat, minden egyházat és egyházi személyt, a nemeseket és városokat, úgyszintén ez országok és az erdélyi részek többi alattvalóit és lakóit a régi jogokban, kiváltságokban, mentességekben és szokásokban meg fogja tartani, amelyekben őket tudniillik a néhai megdicsőült királyok megtartották és amelyeknek birtokában és élvezetében voltak. Úgy, hogy ezek kárára és elnyomására és eme szokásaik ellenére (mint néhai Mátyás király úr) valami keresett szín alatt egyáltalán semmi újítást ne hozzon be. Azokat pedig, melyeket a néhai fenséges Mátyás király úr behozott, törölje el. Adót vagy egyforintos taksát pedig semmi ürügy alatt se követeljen, hanem a régi törvényes, rendes és szokásos királyi jövedelmekkel érje be. Továbbá, hogy mások fekvő jószágait és bármely jószágait és bármely jogait, amelyeket a néhai boldog emlékeztű Mátyás király úr, a felséges királyné, valamint bárki más is igaztalanul és a törvény útján kívül ez ideig bármi módon elfoglaltak, az illetők jogainak megtekintése és megvizsgálása után adja vissza, és mások által is adassa vissza azoknak, akiké voltak.” (Korabeli forrásrészlet)

1) Ki a szövegben „a királyi felség”-nek nevezett személy?

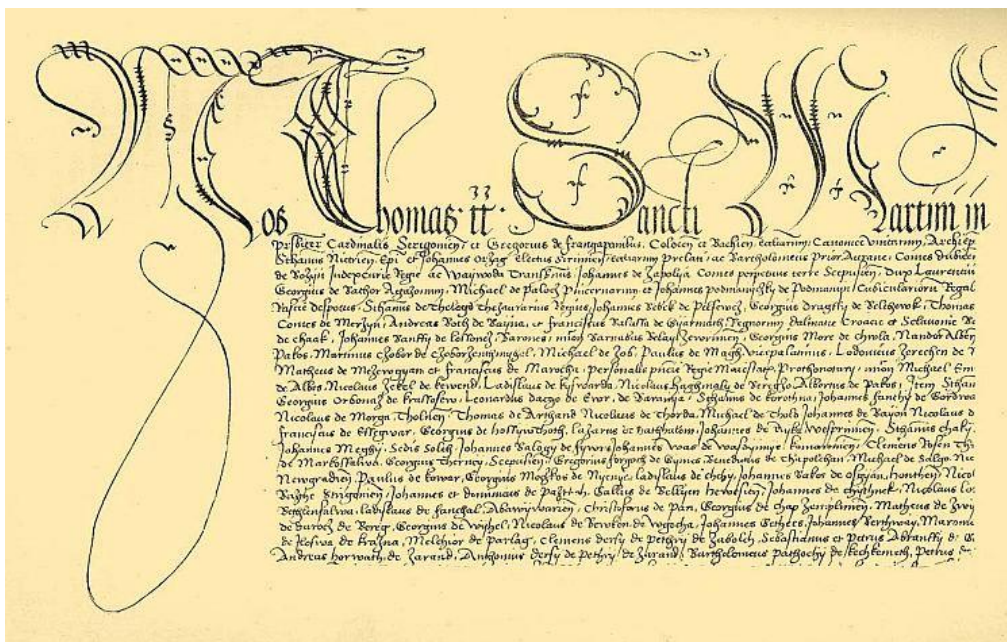
2) Nevezzen még két, a király által tett ígéretet! (Elemenként 1 pont, összesen 2 pont)

.....

.....

.....

b) A forrás és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont)

„Különösképpen pedig abból a megfontolásból, hogy az egész földkerekségen nincs sem olyan nép, sem olyan nemzet, amelyik ne a saját nemzetéből, véréből, avagy népéből választana magának királyt és urat, nehogy ez az ország, amelyik a kereszténység védő bástyája és pajzsa, másoknál kevesebbeknek és valamelyest is szerencsétlenebbnek látszék, ezért kinyilvánítjuk és a legkisebbtől a legnagyobbig és a legnagyobbtól a legkisebbig bezárólag mindnyájan egyhangúlag megállapítjuk és elrendeljük, hogy ezután akárhányszor és akármikor **ez az ország fejedelem és király nélküli árvaságra jut, és nem marad hátra az ország joga és szokása szerint követő és túlélő férfiutód, akkor ezután soha külföldit királyunkká nem választunk, bármiféle nyelvű legyen is, hanem arra csak uralkodásra érdemes és alkalmas magyar embert emelünk, továbbá tartozunk választani, emelni és elfogadni urunkká és királyunkká, egyenlő szavazattal, egyhangú beleegyezéssel és akarattal, mégpedig sehol máshol, mint a Rákos mezején.” (Korabeli forrásrészlet)**

1) Nevezze meg az iratot, amelyből az idézett szövegrészlet való és keletkezésének évét! (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont)

.....

2) Nevezze meg, melyik uralkodóra történik utalás a kiemelt szövegrészben!

.....

3) Miről döntöttek az egybegyűlték?

.....

.....

c) A forrás és ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

„Habár az Úrtól hatalmas bizonysgot nyertünk, fiainkat: a felséges fejedelmeket, don Carlost és don Ferdinando infánszt, harmadikként még melljük adjuk a felséges fejedelmet, Lajost, Magyarország és Csehország stb. királyát, fiunkat és kedves atyafiunkat a szent és oszthatatlan háromság nevében.

Ez a felséges Lajos király velünk és felséges fiainkkal a vérrokonság legerősebb kötelékével köttessék össze, részben a vér szerinti rokonság, részben pedig a mi lányunkkal, az említett fiainknak legkedvesebb húgával, a felséges Máriával kötendő házasság következtében. Ezért a felséges fejedelem urak: Ulászló magyar és cseh király – aki Lajos király atyja – és Zsigmond lengyel király – ki pedig önéki nagybátyja – érett megfontolásával és hozzájárulásával a mi biztos tudtunkkal és császári teljhatalmunkból az említett felséges Lajos királyt fiunkká fogadjuk, ausztriai házunk családjába felvesszük, fiaink sorába számítjuk és jelen sorainkkal annak ismerjük el. Az említett felséges fejedelmek, don Carlos és don Ferdinando infáns és nővéreik, valamint igen kedvelt leányaink és unokáink öröklési jogát azonban érintetlenül hagyjuk. (...) halálunk után fogadott fiunkat és kedvelt atyafiunkat, a felséges Lajos királyt római királlyá és következő császárrá válasszák meg, neki a köteles hűségesküt teljes alázattal és tisztelettel tegyék le, ezt a birodalom minden fejedelme és rendje szokás szerint teljesítse neki.” (Korabeli forrásrészlet)

1) Nevezze meg az uralkodót, akinek a nevében kiállították az idézett oklevelet!

.....

2) Miről döntöttek az egybegyűltek?

.....

.....

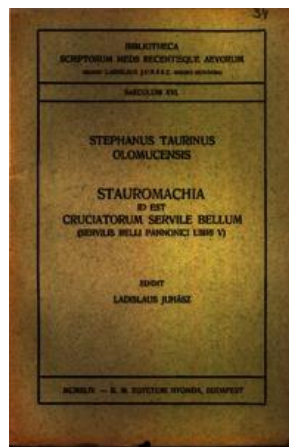
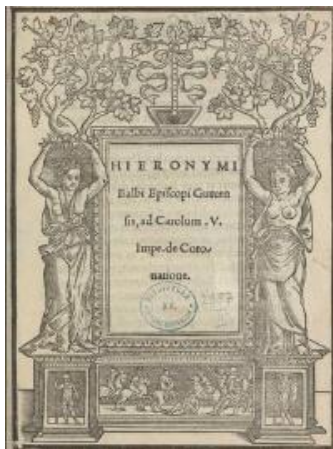
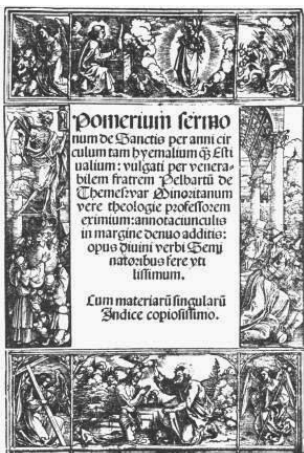
3) Nevezze meg az eseményt, amelyen sor került a szövegben idézett megegyezésre!

.....

4) Melyik évben került sor a szövegben idézett megegyezésre?

7. A feladat a Jagelló-kor művelődési életéhez kapcsolódik. (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

a) Válassza ki a történelmi személyiségek névsorából azokat, akiknek működése az új vallásossághoz (*devotio moderna*) és a humanizmushoz köthető! Írja a megfelelő három nevet a táblázatba! (Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont)

*Kálti Márk, Thuróczy János, Taurinus István, Küküllei János, Temesvári Pelbárt,
Nagy Lajos, Balbi Jeromos*

b) Az alábbi indoklások közül rendelje a nevekhez a megfelelőket! Írja az indoklás betűjelét a táblázatba! (Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont)

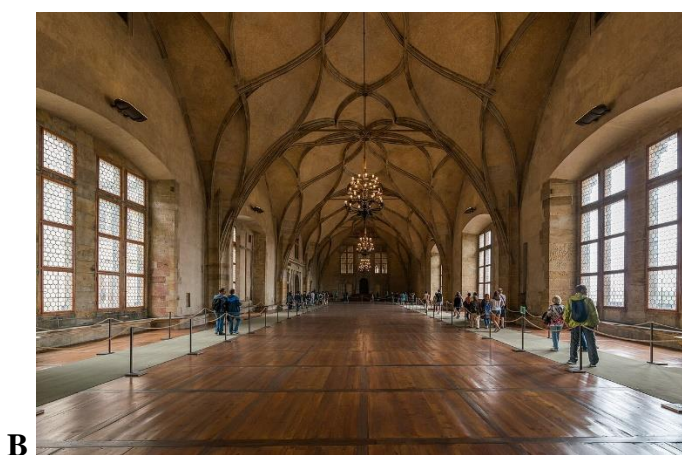
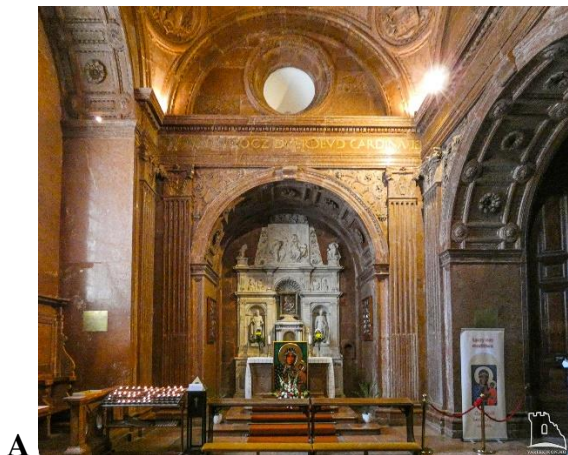
- A) II. Lajos egyik nevelője, a dunai tudós társaság tagja, értekezést írt a törökről.
- B) A latin nyelvű *Krónika a magyarok tetteiről*, másképpen a *Bécsi Képes Krónika* írója.
- C) Ítélmester, a latin nyelvű *A magyarok krónikája* írója.
- D) Ferences szerzetes, híres egyházi szónok, latin nyelvű prédikációgyűjteményeit külföldön nyomtatták ki.
- E) Nem magyar származású író, de fontos magyarországi eseményről írt eposzt (*Parasztháború, avagy a keresztesek rabszolgaháborúja*).
- F) „Lovagkirály”, a visegrádi királyi palota építtetője.
- G) Főesperes, történetíró, Lajos király életrajzának szerzője.

NÉV	AZ INDOKLÁS BETŰJELE

8. A feladat a Jagelló-kor két nagy művészeti stílusirányzatával kapcsolatos. Oldja meg a feladatot a képek és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont, összesen 8 pont)

a) A leírások és ismeretei segítségével azonosítsa be a képeken látható négy Jagelló-kori műemléket! Írja a pontozott vonalra a képek betűjelét! (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont)

1.: a helybeli földesurak, a Bátoriak építtették a ma is látható hatalmas plébániatemplomot Nyírbátorban a 15. század végén–16. század elején.

2.: a gyulafehérvári székesegyház északi előcsarnokát Lázói János kanonok építtette át és szenteltette kápolnává a 16. század elején. A helyi mesterek készítette domborműveken szentek, ószövetségi figurák és a pogány mitológia lényei váltják egymást. Nagy jelentőségűek az épület heraldikai díszai.

3.: a prágai királyi palota fő nevezetességének tekintett Ulászló-terem reprezentációs céllal épült a 15. század végén–16. század elején három korábbi terem egy csarnokká való összevonásával. Ez lett a középkori Prága második legnagyobb, világi célokat szolgáló csarnoka.

4.: a kor egyik leghíresebb épületét Bakóc Tamás a saját sírja fölé építtette, ez az esztergomi székesegyházban mindmáig látható úgynevezett Bakóc-kápolna. A 16. század elején építeni kezdett kápolna az Itálián kívüli korabeli művészet egyik legszebb példája, közvetítő hatása pedig észak, különösen Lengyelország felé lett meghatározó.

b) Nevezze meg az a) pont képein látható két stílust, majd írja a megfelelő helyre a képek betűjelét! (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

Korstílus neve:

Az alkotások betűjele:

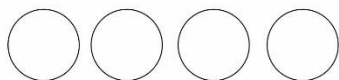
Korstílus neve:

Az alkotások betűjele:

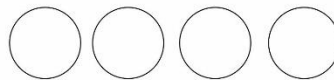

c) Írja be a képek alatt lévő körökbe az odaillő rajzok sorszámát! (Nem tud minden üres kört kitölteni!) (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

A

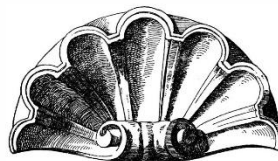
B

1

2

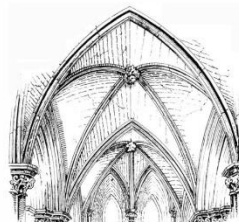
3

4

5

6

9. Az alábbi feladat a reformáció magyarországi kezdeteihez kapcsolódik. Döntse el ismeretei alapján, hogy a reformáció magyarországi megjelenésére vonatkozó megállapítások igazak-e vagy hamisak! Választását + jellel jelölje! (Elemenként 1 pont, összesen 8 pont)

MEGÁLLAPÍTÁS	IGAZ	HAMIS
a) Magyarországon néhány esztendővel Luther Márton fellépése után már ismerték a német reformátor nézeteit.		
b) A hitről és az egyházzal vallott új tanok először a magyar anyanyelvű városokban és a parasztság körében terjedtek el.		
c) Az udvarban Mária királyné és Brandenburgi György örgróf egyetértettek az egyház reformációjáról szóló radikális elképzelésekkel.		
d) Átalakultak az istentiszteleti és a mindennapi vallásosság szokásai, például hirtelen visszaesett a külföldi zarándoklatokra indulók száma.		
e) A magyar nemesség felkarolta a lutheri eszméket és a Jagelló-korban több törvényt hoztak a lutheránusok támogatására.		
f) Az 1523-as országgyűlésen nyilvános eretneknek bélyegezték Luther Márton követőit, akik fő- és jószágvesztéssel büntetendők, két évvel később pedig a megégetésüket mondták ki.		
g) Az egyház megreformálását a katolikusok is támogatták.		
h) Már a Jagelló-korban véglegesen eldőlt, hogy ki lesz református, ki nem.		

10. Válassza szét, melyik királyunkhoz köthetőek az alábbi kijelentések! Írja a jellemzés betűjelét a táblázat megfelelő uralkodójához! Kettőt mindkét helyre be kell írjon! (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont)

II. Ulászló	II. Lajos

- A. A diétán bemutatják a *Hármaskönyvet*.
- B. Rendszeresen összeült az országgyűlés.
- C. Pozsonyi béke.
- D. Szétesett Mátyás birodalma.
- E. Cseh király is volt.
- F. Rákosi végzés.
- G. A reformáció kezdetei.
- H. I. Szulejmán oszmán szultán elindítja első hadjáratát Magyarország ellen.

11. Az alábbi feladat a Jagelló-kor toposzaihoz kapcsolódik. Döntse el ismeretei alapján, hogy a Jagelló-kor magyarországi eseményeire vonatkozó megállapítások igazak-e vagy hamisak! Választását + jellel jelölje! (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

MEGÁLLAPÍTÁSOK	IGAZ	HAMIS
a) A fekete sereg felszámolása az ország védelmi képességeinek a meggyengülését jelentette.		
b) Mészáros Lőrinc nevű keresztes pap-vezér nem létezett, alakját több személyre vonatkozó forrásból hibásan alkották meg később a történészek.		
c) A leírások nem beszélnek arról, hogy Dózsa Györgyöt izzó vastrónra ültették.		
d) A mohácsi hadjárat oka az 1525-ös isztambuli francia követjárás volt.		
e) 1526 előtt Szapolyai János nem cimborált a törökkel.		
f) A humanisták tevékenysége aláasta a vallásos hitet.		

12. Helyezze időrendi sorrendbe a magyar végvárvonál széthullásához vezető eseményeket a megfelelő betűjel beírásával! Kezdje a legkorábbival! (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

- a) A törökök beveszik Szörény várát.
- b) Az új szultán, I. Szulejmán békeajánlatát figyelmen kívül hagyják, Magyarországra érkező követét őrizetbe veszik.
- c) A törökök beveszik Újlakot.
- d) A törökök elfoglalják Péterváradot.
- e) A törökök beveszik Szabács várát.
- f) A törökök elfoglalják Nándorfehérvárt.

1., 2., 3., 4., 5., 6.

13. A feladat a mohácsi csatával kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont)

Mely forrásrészletekre igazak az állítások? Karikázza be a megfelelő forrásrészlet sorszámát!

a) A forrásrészlet szerzője felveti II. Lajos felelősségét a vereséért.

1. „Amennyiben három forint árán meg lehetne menteni ezt az országot, nem akadna három ember, aki ezt az áldozatot meghozná.” (*Burgio pápai követi jelentése, 16. század*)
2. „Ulászló hagyta, hogy a Mátyás korabeli katonai fegyelem és rend apránként megszűnjék, így Lajos király magyarjainak másuk se volt, mint őrült hősködésük, ez pedig nem alapult tényleges katonai tapasztalaton.” (*Paolo Giovio itáliai történetíró és orvos, 16. század*)
3. „Az első ok [Lajos] király nemtörődömsége és hogy híjával van minden uralkodói erénynek. Öfelsége tehát ily fiatalon minden korláttól megszabadulva, nagy hatalomhoz jutott, aminek természetesen az lett az eredménye, hogy szabadságát és hatalmát nem úgy használta fel, ahogyan jó nevelői tanították.” (*Burgio pápai követi jelentése, 16. század*)

b) A forrásrészlet szerzője szerint a magyarok támadása a janicsárok ellenállásába ütközött.

1. „A hitetlen király személyesen intézett támadást a szultánok szultánja ellen, szerdárainak [parancsnok] egyike pedig, a rettenthetetlenségéről ismeretes Barát nevű [Tomori Pál] átkozott vezíre, a ruméliai [balkáni] hadtestet rohanta meg.” (*Kátib Mohammed Záim török történetíró, 16. század második fele*)
2. „Mikor az ágyúüteg közelébe érkezett [a magyar középhad], a [török] puskás vitézek füstfelleget bocsátva az ég felé, úgy szórták a puskagolyót, mintha jégeső esett volna.” (*Szultáni napló, 16. század*)
3. „A hitetlenek seregéből három [...] [nagy] termetű részeg páncélos, kezükben fénylő lándzsával, áttörte az elébük álló sorokat, mint a cikázó villám szokta meghasította a felhőt, s ijesztő módon termett a [szultán] előtt.” (*Kemálpasazáde leírása, 16. század*)

c) A forrásrészlet szerzője szerint Szapolyai János a kapott parancsok ellentmondásossága miatt nem ért oda a mohácsi csatába.

1. „Mondták a mágánások: Felséges király, ne jöjjön [a török ellen] az az áruló [Szapolyai János], mert félnie kell tőle valamennyiünknek, a királyi felségnek is. Ő ki van zárva társaságunkból.” (*Szerémi György emlékiratából, 16. század*)
2. „Legokosabb volna, ha az erdélyi vajda [...] hátba támadná a mit sem sejtő ellenséget [Moldván keresztül], [...] és rákényszerítené [a törököt], hogy saját országának védelmére siessen. [Később] aztán közölték [vele] [...] azt cselekedje, amit inkább az állam érdekében valónak fog találni.” (*Brodarics István krónikája, 16. század*)
3. „János vajdát igen sokszor kérték, hogy harcoljon a törökök ellen. Bodó Ferenc sok törököt elpusztított, s hogy ezt János vajda meghallotta, mindjárt megdorgálta őt, hogy rosszul cselekedett.” (*Szerémi György emlékiratából, 16. század*)

d) Mely tisztséget szerezte meg Szapolyai János a mohácsi csata után? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. erdélyi fejedelem

2. kormányzó

3. magyar király

14. Írjon rövid értekezést (1,5–2 oldal terjedelemben) a mohácsi csatáról. Mutassa be a szembenálló seregeket, és tárja fel a források és ismeretei segítségével a magyar királyi haderő vereségének katonai okait! (15 pont)

„A csata jele elhangzott, mire azok, akik az első sorban voltak, bátran nekimentek az ellenségnek. Ágyúink valamennyien eldőrdültek, de a harc csak kis kárt tett az ellenségben, noha a mieink számához képest elég heves volt, és többen estek el az ellenség közül, mint a mieinkból. Végre a mieink kemény viaskodására az ellenség hátrálni kezdett, akár mivel a mieink rohama erre kényszerítette, akár azért, hogy bennünket az ágyúk irányába tereljen. Hirtelen odasiet a királyhoz Bátori András azzal, hogy az ellenség menekülőben van, miénk a győzelem, törjünk hát előre, és segítsük a mieinket a hátráló ellenség üldözésében!

Előrenyomulunk mi is, árkon-bokron keresztül: s amint ahhoz a helyhez érünk, ahol az imént a harc folyt, sok halottat lehetett ott látni a mieink közül szerte a mezőn heverve, de még többet az ellenség közül, néhányan még éltek is és lélegzetek. A mieink ezalatt viaskodtak az ellenséggel, és bátran harcoltak, miközben a királyi csapat is odasietett, már amennyire a vérteshad sietni képes, de a jobbszárny kezdett meghajolni. Sokan eredtek futásnak azon az oldalon, azt hiszem, az ágyúgolyók ejtették őket rémületbe, melyeket az ellenség csak most kezdett harcba vetni. Ez a körülmény, meg az, hogy az ágyúgolyók most már a mi fejünk fölött szálldestak, akik a király mellett voltunk, valamennyiünkben félelmet keltett. És ettől az időtől fogva a király többé nem volt sorainkban! (...) Noha a király serege a mondott dolgok miatt erősen összezavarodott, és menekülni kezdett, azért mégis sokáig harcoltak még utána nem azon a széles síkságon immár, hanem az ágyúk előtt, melyek oly közel voltak hozzánk, hogy az tíz lépésnél nem volt több. Végül azonban nemcsak a félelem, de a füst is ellepett mindent, és akadályozta a látást: ezért hadaink kénytelenek voltak nagyrészt a völgybe lemenni, ama mocsaras víz mellé, de a hátramaradtak szüntelenül bátran harcoltak az ágyúk előtt. Egyébként azok is visszatértek, akik a völgybe húzódtak le, hogy újra kezdjék a harcot, de sem az ágyúk erejét és füstjét nem lehetett már elviselni, meg nagyrészt a hadsereg is menekülőben volt már, tehát ők is futni kényszerültek...” (*Brodarics István krónikájából*)

„A gonosz érzelmű király seregét három hadtestre osztván fel, a jobb szárnyon álló csapatot az akindsikra küldte. A balszárnyon levő nyomorultakat helyükön hagyván, maga félelmetes nagyságú csapattal a szerencsés tervű pasa állását támadta meg. A bosszúra készen álló igazhívő harcosok pedig a hegyi patakként rájuk zúduló tömeg előtt ketté válva utat adtak neki s azután ismét összeszedvén magokat, két felől, jobbról és balról, támadták meg a gonosz gyaurokat. (...) Az akindsik a rájuk rohant fekete tömeget viasztörítők fénylő lándzsáik villámával. Miután a hit ellenségeiből több ezret elejtettek, az életben maradtakat megfutamították. Az elsőket a pokolba küldték, a futókat pedig utolérvén egy részüket elfogták és rabszíjra fűzték, más részüket pedig levágták. (...)

A gonosz király – a ki a vele levő, ördög fajzatú és rossz természetű nyakas hitványokat tetőtől-talpig acélba bűjtatva jelent meg a csatatéren – a világos elméjű pasának világhódító zászlaját tartva szemmel, egyenesen a győzhetetlen sereg közepe felé rohant s az ágyú- és puska golyók záporát semmibe sem véve, megfélemlíthetetlenül intézett támadást folyamként özönlő lovasságával. Egész tömegével egyszerre rohanta meg a janicsárokat, kik a hit harcosainak legvitézebbjei. (...) Miután nem bírták áttörni a janicsárok sorait, fordulatot csinálva a bal szárnyon álló lovasságot támadták meg. (...) A két sereg egészen összekeveredett egymással. (...) E közben a megszámlálhatatlan lovasból és gyalogból, szolgából és szabadból álló azon csapatok kezdtek mutatkozni, melyek a világhódító szultán személyét kísérték. (...)

A lengyeleknek, cseheknek, oroszoknak, horvátoknak, magyaroknak, németeknek, alamánoknak, császárnak és az e harctéren jelen volt többi gyaur nemzeteknek oroszán bátorságú vitézei és emírei legyőzettek és tönkre tétettek; egyik részük a pusztító nyílnak és kardnak tápláléka lőn, más részük foglyul ejtve rabláncra veretett.” (Kemálpasazáde leírása, 16. század)

